

ну роботу. Тобто, в навчальному процесі часу, відведеного на самостійну роботу, цілком достатньо, залишається питання, як ефективно його використати.

Можливі два основні напрямки побудови навчального процесу на основі самостійної роботи студентів. По-перше — це збільшення ролі самостійної роботи в процесі аудиторних занять. Цей напрямок вимагає від викладачів розробки методик і форм організації аудиторних занять, здатних забезпечити високий рівень самостійності студентів і поліпшення якості підготовки. По-друге — підвищення активності студентів на всіх напрямках самостійної роботи у позааудиторний час, що супроводжується рядом труднощів, пов'язаних з неготовністю до нього як більшості студентів, так і викладачів. Крім того, існує інформаційне забезпечення навчального процесу недостатньо для ефективної організації самостійної роботи.

Основним принципом організації самостійної роботи студентів має бути переведення всіх студентів на індивідуальну роботу з переходом від формального виконання певних завдань при пасивній ролі студента до пізнавальної активності з формуванням власної думки при вирішенні поставлених проблемних питань і задач. Мета самостійної роботи полягає в тому, щоб навчити студента осмислено і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, потім з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації та привити уміння надалі безперервно підвищувати свою кваліфікацію. Для досягнення позитивного ставлення студентів до самостійної роботи, необхідно на кожному її етапі роз'яснювати мету роботи та контролювати розуміння цієї мети студентами.

Самостійна робота перестане бути формальною ланкою цілісного педагогічного процесу тільки в тому випадку, якщо усвідомлюватиметься студентом як істотно необхідний елемент власного розвитку.

*Погорєлова І.С., к.і.н., доцент
кафедри політичної історії*

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРІВ-ДИСКУСІЙ З ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Дискусія — це колективне обговорення, мета якої з різних точок зору обговорити, дослідити, проаналізувати спірні питання, виявити істину, зіставляючи різні погляди, та дійти спільної думки щодо розв'язання проблеми. Під час дискусії студенти мають можливість активно брати участь у вирішенні поставленої проблеми, висловлювати і аргументовано доводити свою думку, задавати питання, формулювати гіпотезу, вести полеміку, проявляючи терпимість і толерантність до протилежної думки. Дискусія сприяє розвитку критичного мислення, ораторським навичкам, формуванню дискусійної культури і власного погляду на історичні події, поглибленню тематичних знань, навичкам орієнтування у великому потоці інформації та відбору переконливих фактів, що доводять вірність суджень.

Існують різні види дискусії: структурована, дискусія з елементами ігрового моделювання, проектна, дебати. Класифікувати дискусію можна й за формами проведення: парна, командна, групова (круглий стіл, засідання експертної групи, форум, прес-конференція, симпозіум, диспут, дискусія у стилі телевізійного ток-шоу), фронтальна (завдання надається одразу всім студентам). На заняттях з історичних дисциплін вдало використовувати можна всі моделі й форми дискусії. Окрім спеціально організованої дискусії, можлива і спонтанна, не запланована дискусія на різних етапах заняття (початок семінару або підведення підсумків проблемного викладу).

Підготовка до семінару-дискусії починається з формулювання теми, що обов'язково висвітлює актуальну і неоднозначну проблему. Саме історичний матеріал надає значні можливості для постановки проблемних питань і організації зіткнення протилежних точок зору. Основним завданням викладача є: організувати групову роботу (розподілити групи, сформувати цілі і завдання взаємодії, визначити проблему, здійснювати інструктаж і консультування); координувати й керувати дискусією, полемікою (продумати хід заняття, регламент і забезпечити їх дотримання). Перерахуємо найважливіші правила ведення дискусії: критикувати ідеї, а не особу; уважно вислуховувати один одного; всі учасники беруть участь у дискусії і кожний має можливість висловитись; виступи відбуваються організовано (стилість, змістовність, аргументованість, говорити по черзі і не переривати того, хто говорить, однаковий час на виступ); обговорюються всі позиції; під час дискусії учасники можуть змінити свою позицію; будувати аргументацію на беззаперечних фактах і достовірних джерелах; не

змінювати тему дискусії; намагатися встановити істину і розв'язати проблему; підведення підсумків.

Процес проведення дискусійного заняття складається з таких етапів: 1) підготовка до дискусії (презентація теми, розподіл випереджувальних завдань, поділ на групи, проведення інструктажу); 2) проведення дискусії: а) вступне слово викладача, в якому розкривається тема і мета дискусії, нагадуються правила її проведення; б) дискусія в групах (аналіз проблеми, пошук рішення під час групового обговорення, результатом якого є сформульовані висновки); в) презентація лідерами груп висновків і їх обговорення під час загальної дискусії (висловлювання та аргументація позицій, обговорення проблеми з різних точок зору, висловлювання обґрунтованих гіпотез тощо); г) вибір оптимального розв'язання проблеми та підбиття підсумків (резюме сказаного з теми обговорення, огляд наданих фактів, узагальнення та аналіз перебігу дискусії). За дискусією можуть спостерігати експерти, які після її закінчення підводять підсумки роботи груп. Для наочності під час дискусії можна скласти таблицю оцінки аргументів (переконливі, непереконливі, помилкові) або аргументи «за», що підтверджують певну тезу і «проти» — що їх заперечують.

Садовник О. В, к.е. н., доцент
кафедри економіки АПФ

ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАПРЯМКУ ІНТЕГРАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЯГНЕНЬ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Однією з важливих складових сучасного процесу розвитку освітньої діяльності в Україні при підготовці студентів за освітньо-кваліфікаційними напрямами підготовки «бакалавр» і «магістр» обов'язково має стати інтеграція наукових досягнень у навчальний процес.

Без зазначеної складової жодна наука чи дисципліна, яка спрямована на розвиток основних компетенцій випускників, не може вважатися повноцінною з точки зору формування кінцевих навиків, оскільки сучасна теорія та практика не може бути відірваною одна від одної. Слід пам'ятати, що світова економіка розвивається паралельно з науковими досягненнями освітньої діяльності провідних закладів світу. Разом з цим спостерігається інтеграція як науки в економіку так і економіки в науку. Стає очевидним, що без зазначеного зв'язку навчальний процес є відірваним від реалій або ж, що і констатуємо, в багатьох випадках окрема наука є «споживачем», а не «виробником» наукових досягнень.

При цьому наукові досягнення у сфері економіки можуть мати в своєму підґрунті такі наукові складові, як розробка та впровадження новітніх алгоритмів, підходів і методик вирішення економічних задач (наприклад, економічних проблем людства, які формують параметри економічного добробуту суспільства країни), обґрунтування та впровадження нових організаційно-управлінських підходів ведення бізнесу, робота над розробкою нових аналітичними пакетів стратегічного чи маркетингового спрямування, які дозволять здійснити більш детальніший і якісний аналіз виокремленого об'єкту та предмету дослідження.

Уже наведені та інші складові мають бути закладені в програму науково-дослідної роботи кафедри та підтримуватися в своєму розвитку науково-педагогічним персоналом, студентами та іншими інституціями університету. Це дасть змогу підвищити ефективність і вивести на зовсім новий рівень:

- наповненість лекційних і практичних занять сучасними науковими здобутками;
- наукові складові навчальних програм, як компоненти освоєння наук;
- науково-дослідну роботу студентів і наукового-педагогічного персоналу в сфері фундаменталізації знань і формування фахових компетенцій;
- інноваційні технології освітньої діяльності;
- сертифікаційні програми, які дозволять забезпечити додаткові конкурентні переваги випускників;
- роботу кафедр над створенням інноваційних продуктів і якісно прискорить процес переходу від викладання дисциплін до освоєння наук тощо.

Проте, слід відзначити, що інтеграція наукових досягнень в навчальний процес, як і їх розробка, неможлива без відповідної вхідної інформації та належної організації науково-дослідної роботи. Тому професорсько-викладацький склад кафедр має співпрацювати між собою як у межах університету, так і за його межами з представниками науково-дослідних організацій. У цьому контексті на перші місця виходить партнерські відносини університету з іншими університе-